

«Sult»: 1890, året da Diakonhjemmet kom til, var også året da Hamsun utkom med sin feberaktige roman fra gråbeingårdene Kristiania. Den bistre nøden i byens arbeiderkvarterer var bakteppet for Diakonhjemmets grunnleggere. De var barn av indremisjonen og den pi-etistiske, lavkirkelige vekkelsesbolgen i Norge på 1800-tallet. Disse miljøene forkynte til personlig omvendelse og gudstro, men rommet også et sterkt engasjement for mennesker i nød. Diakonhjemmets grunnlegger, redaktøren og teologen Hartvig Halvorsen, så for seg en anstalt som skulle bli et kraftsenter i et storstilt kristelig redningsarbeid overfor syke og forkomne i Norge. Grunnleggerne stiftet et *hjem* som rommet to hovedmål:

- å være et hjem i nøden, der syke og fattige ble pleiet.
- å utgjøre et hjem for fostring og skolering av unge menn til en kirkelig nødsinnsats.

Ringvirkningene skulle bre seg i hele Norge, både i kirke og samfunn. I «Kristi kjærlighets ånd» skulle de unge mennene trå til. De så et særlig ansvar for å gjøre en innsats på områder der kvinner, av hensyn til anstendighet og kjønnsroller, var avskåret fra å delta.

Tjenersinn: For Halvorsen og grunnleggerne i Lutherstiftelsen handlet det om å gjenopplive «urkirkenes skjønneste egenskap»: kirkens hjerte for forkomne, syke og fattige. Fra menighetene i det første århundret e.Kr. hentet de frem begrepet *diakoni* (gresk for «tjeneste») og tanken om å utdanne *diakoner*, krumtapper i kirken omsorgsarbeid. forbildene for anstalten var, ikke minst, de mannlige diakoniinstitusjonene i Tyskland, samt diakonisenes virksomhet på Lovisenberg.

Oppstart: Virksomheten begynte 21. april 1890 med at tre ansatte, inkludert forstander Halvorsen, flyttet inn ved Det norske Diakonhjem, sammen med et kull på ti diakonelever. Hjemmet holdt til i leide lokaler på Lindern, like sør for dagens Ullevål sykehus. De første tre årene drev de et pleiehjem for 60 fattige gamle menn. Fra 1893 så de at faget fordret en mer medisinsk utdannelse under tilsyn av leger. Derfor opprettet man Diakonhjemmets Sygehus, med rundt 30 senger. Pasientene kom nå fra de mer bemidlede klasser, og finansierte driften gjennom egenbetaling. Samme år gjorde Diakonhjemmet et eiendomskupp: Man kjøpte Steinerud gård på Vinderen, 130 mål med åker, eng og eikeskog, der dagens Diakonhjem befinner seg. Pris: 50 000 kroner. Da Holmenkolbanen ble anlagt få år etter, doblet verdien seg. Etter en vellykket kapitalreisning kunne Diakonhjemmet i september 1900 ta i bruk to flotte, tidsmessige bygninger på Steinerud. Økonomien skulle sikres gjennom kollektører og gaver, samt overskudd fra «nerveavdelingen» og fra driften av et hospits i Oslo sentrum.

Krise: Allerede i 1901 havnet Diakonhjemmet i økonomisk krise. Ringvirkningene fra bankkrakket i 1899

Hunger: 1890, the year Diakonhjemmet was founded, also saw the publication of Nobel laureate Knut Hamsun's famous novel, *Hunger*. The novel's famished protagonist tries to eke out a living in Kristiania, the Norwegian capital. At the time, the city was bursting with commercial vigour and optimism, but also with overcrowded slum areas, appalling sanitary conditions, tuberculosis, drunkenness and working-class desperation.

Moved by the plight of the poor, leading figures in the grassroots Christian revival movement felt they had to take action. The focal point of the revivals, which flourished throughout Norway in the 19th century, was the personal, inner conversion experience. But the movement also harboured a strong concern for people suffering from poverty, alcoholism and disease.

The founder of Diakonhjemmet, Hartvig Halvorsen, was a newspaper editor and pastor from the revivalist heartland of southwestern Norway. He envisioned a powerhouse that would mobilize Christian men to serve people in need in an organized manner. The name Diakonhjemmet means “the home of the deacons”. According to Halvorsen, the institution combined two ambitions – one local, the other with a more national scope:

- to serve as a haven for the needy in Oslo, where the poor and sick would be cared for after the example of Christ, and
- to serve as a college where young Christian men were educated in the art, spirit and knowledge of nursing and Christian service by operating the home.

In this way, Diakonhjemmet would provide society and church congregations with a steady supply of energetic and qualified young men, pioneering in organized care for people in need. They would fill a special need in areas where it was not deemed proper for women to work: in prisons, homes for alcoholics and orphanages for boys.

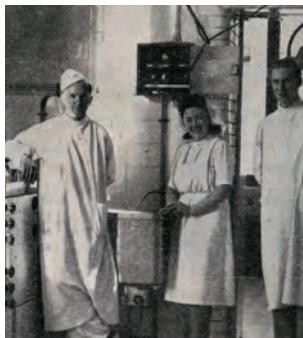
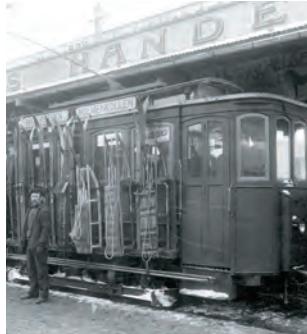
A desire to serve: In the new institution, Hartvig Halvorsen and the other founding fathers saw a chance to revive “the most enchanting feature” of the 1st-century Christian Church: its concern for people in need, be they lepers, orphans, widows or beggars. From the era of the first congregations in Jerusalem and Asia Minor, Halvorsen derived the concept of *diakonia* (Greek for “service”) as an imperative for any Christian church. He and his co-founders also revived the idea of appointing and equipping certain church members, *deacons*, to lead and mobilize the efforts of the church in this field.

The Norwegians found their more immediate model institutions in mid-19th-century Germany, where a succession of charities had sprung up as a result of a spiritual renaissance for *diakonia*. Even close by, in the Norwegian capital, they found a vibrant, feminine example, called *Diakonissehuset Lovisenberg*. The institution, founded by nursing pioneer Cathinka Guldberg, was a college and hospital for *deaconesses*. Here, young women were trained in the same spirit of service and charity.

Early days: Diakonhjemmet first opened its doors on 21 April 1890, only seven months after the idea was first introduced. A house was rented in the Lindern area of Kristiania (Oslo). A staff of three persons, including Halvorsen, moved in with the first class of ten prospective deacons. For three years they ran a home for 60 poor, elderly men. The operation was funded mainly by the municipality.

By 1893, Halvorsen realized that the candidates needed a more professional education in the treatment of diseases, supervised by medical doctors. With a minimum of restructuring, Diakonhjemmet Hospital was established. Its capacity was 30 beds, and the patients came from the less destitute classes, as they had to foot their own bills.

Later that year, the founders were able to buy the spacious farm estate

nådde også Steinerud – og veltet kalkylene. Styret og ledelsen forordnet en drastisk hestekur, som blant annet innebar at ledere og styre tok opp personlige lån for å holde kreditorene fra livet. Etter år med spartansk kostnadsstyring og vakling på konkursens rand hentet Diakonhjemmet seg inn igjen. Eli Halvorsen, forstanderens datter, minnes hvor tøft det var: «Jeg husker far gråt som et barn da det røynte mest på. Han trodde stedet varapt.»

Bifall og stengte dører: Diakonhjemmets grunnleggere og første forstandere hadde regnet med at institusjonen ville bli en hjertesak for det gavmilde bedehusfolket og for kirken. Men entusiasmen bleknet raskt. Bedehusfolket prioriterte bygging av kristne lærerskoler, folkehøgskoler og gymnas. Å få kirken til å opprette diakonstillinger ble en oppgave i kraftig motvind; først på 1980-tallet kom det fart i denne prosessen.

«Diakonene er kirkens stebarn,» klaget man på 1930-tallet. Men ellers på arbeidsmarkedet var diakonene med sin allsidige femårige utdannelse en anerkjent garde. De var etterspurt innen psykiatrien og eldremoren, innen misjonen og de frivillige organisasjonene, de ble pionerer i utviklingen av tilbuddet overfor epileptikere og psykisk utviklingshemmede. Ved flere viktige korsveier utover på 1900-tallet valgte Diakonhjemmet å tilpasse seg den fremvoksende velferdsstatens rammer og krav. Det gav økonomisk og yrkesfaglig trygghet, men svekket handlefriheten som «frittstående ridder i nødens rike».

Hjemmet: Utdanningsmiljøet hadde form av et *hjem*, en totalinstitusjon, med en streng allfaderskikkelse på toppen, og med elevene som søskenflokk. Her fikk de en yrkesutdanning med vekt på sykepleie og en praksisnær teologi, supplert med skolering i administrative ferdigheter, eksempelvis regnskap. Dannelsesmiljøet var preget av idealer som guds frykt, tjenersinn, orden og lydighet. Det hadde noe av klosterets karakter, men nene fikk eksempelvis ikke stiftet familie så lenge de var under utdannelse. Ferdig utdannet ble diakonene vigslet til oppgaver innen alt fra næringsliv («bedriftsdiakoner») og helsevesen til kirke, frivillige organisasjoner og misjonærtjeneste. Båndene mellom hjemmet og diakonene vedvarte også i yrkeslivet etterpå, blant annet gjennom «Broderforbundet».

Kirurgi og medisin: Sykehuset var det viktigste praksisstedet i utdannelsen. Over tid utviklet det seg også til noe langt mer, og fikk en stadig viktigere rolle i hovedstadens helsetilbud. Fra 1900 og utover supplerte sykehuset det offentliges tilbud innen generell kirurgi og medisin i Aker kommune, og frem til 1927 med en «avdeling for nervesydommer». Det offentlige dekket mesteparten av sykehustilfertigelsene, etter stramme tariffer. Det norske Diakonhjem var opprinnelig en eksklusiv institusjon for og ved menn. Men i trykket fra økonomiske og statlige krav ble dette gradvis fraværet; man tok inn både kvinnelige pasienter, elever og ansatte.

of Steinerud, northwest of the city centre. By 1900, after intensive rounds of fundraising and construction, the new Diakonhjemmet Hospital and College compound was inaugurated in the presence of many prominent citizens. Costs were to be covered mainly by fees paid by patients, especially the well-to-do patients who were treated in the psychiatric ward. It was also hoped that there would be substantial donations, along with the profits from a downtown pension run by the deacons.

Dire straits: But the euphoria was short-lived. A severe economic recession hit Kristiania at the turn of the century. Many banks collapsed and unemployment skyrocketed. The new institution found itself at a critical juncture. The flow of donations dwindled. To avoid bankruptcy the leaders at Diakonhjemmet ordered drastic spending cuts, down to the very nibs of the pens. They took up personal loans and even waived their rightful wages to keep the creditors at arm's length. Slowly, over the course of many years, the rescue operation brought the hospital's finances back in the black.

Recognition – and closed doors: The founders had hoped that Diakonhjemmet would become an important cause for the lay revival movement and its impressive fundraising capacity. Prominent names in the movement, however, gradually moved in other directions. The legendary Dr. Ole Hallesby, for example, directed the movement's efforts towards the establishment of private, Christian teaching colleges and schools. Getting the Lutheran State Church to recognize a new vocation, that of the deacon, turned out to be a slow, uphill struggle. A church founded on the primacy of God's Word seemed reluctant to condone this kind of emphasis on faith as hands-on service for people in need.

In the fledgling public welfare system of Norway, however, the skills of the deacon were in demand. In the course of their five years at Diakonhjemmet, the deacons were trained extensively in nursing, pastoral care, management and social work. They became pioneers in the development of welfare institutions and systems, including homes for the elderly, epileptics and the mentally handicapped.

The situation seemed paradoxical. While the church was reluctant to hire deacons, the secular arena provided ample opportunities for these young men. The identity of the institution as the servant of its mother church was at stake. The founders had envisioned Diakonhjemmet as an independent and pioneering entity. It was meant to be free to fight for its causes in its own way, without having to conform to the demands of the secular state. But with the employment situation in mind the leaders at Diakonhjemmet opted for the relative security of public finances – and standards. At many turns, curricula were altered to satisfy the requirements for public certificates – e.g. in nursing. Another early example was the hiring of female nurses to staff certain wards of Diakonhjemmet Hospital, an institution originally supposed to be run by men and for men. In return, the municipality contracted Diakonhjemmet to serve as a general hospital for the neighbouring area.

The Brothers: Until around 1970, Diakonhjemmet had many of the characteristics of a Lutheran version of a monastery.

For the young students, every hour of the day, week and year was devoted to the total experience of becoming a *diakon*. The *forstander* (director), the patriarchal figure at the head of the deacon's home, was responsible for their training. Students who spent weeks and months as trainees in hospitals and other institutions around the country were expected to «come home to Diakonhjemmet» for Christmas, to celebrate the holiday with their spiritual family. As part of the graduation process the candidates were ordained by their *forstander* at a solemn ceremony in the local church in Oslo, before taking up their posts around the country. The graduates were enrolled in the *Broderforbundet* («the Community of the Brethren»), and maintained contact

Utbygging: I perioden 1930 til 1960 var Diakonhjemmet en meget stabil institusjon med sine 40 elever og sitt 100 sengers sykehus innen indremedisin og kirurgi. Men pågangen av studenter økte, blant annet under krigsårene. En rekke utbyggingsplaner verserte, uten å komme til realisering. Et statlig varsku om kondemnering av røntgenanlegget ved sykehuset ble opptakten til en storstilt byggetid og modernisering på Steinerud. I årene 1963–66 ble kapasiteten kraftig utvidet, både ved sykehus, skole og internat. Antallet tjenesteboliger ble mangedoblet.

Brytningstid: I 1968 fikk Diakonhjemmet en ny skole, Sosialskolen, som tydeliggjorde at diakonutdannelsen lenge hadde hatt sosialfaglige innslag. Det unge lærerkolleget ved skolen kjørte frem en kulturrevolusjon innen diakonifaget, sterkt preget av sekstiåtteidealene. Også ved sykepleierskolen ble en mindre ydmyk pleierrolle dyrket frem. En fagtilnærming preget av strukturkritikk og sosialetikk kom i et kraftig bryningsforhold til de tradisjonelle fagidealene, forankret hos teologene. Konfliktene – inklusiv en lang og medieprofileret rettssak – preget skolemiljøet gjennom 1970- og 80-tallet. De skapte også turbulens i forholdet til kirke og kristenfolk. Slutten av 80-tallet ble en periode med brobygging og satsing på tverrfaglighet. Diakonhjemmet fikk i denne perioden (1987) også et nytt institutt, Diakonhjemmets internasjonale Senter, som hadde i oppgave å styrke bistand og samarbeid overfor fattige lokalmiljøer i Afrika og Asia. I 1990 ble de tre skolene innen sykepleie, sosialt arbeid og teologi/administrasjon fusjonert i Høgskolesenteret.

Vekst: Også ved sykehuet sto fagutvikling i fokus, blant annet med innføring av primærsykepleie fra 1973. Tidlig på 80-tallet vant Diakonhjemmet dragkampen med Ullevål om ansvaret for utbygging av tilbuddet innen revmatologi. Sykehuet fikk i tillegg, blant annet i kraft av utbyggingen på 60-tallet, status som ett av hovedstadens fire sektorsykehus. I perioden 1981–1985 fikk det tilført store nye fløyer med plass til blant annet postoperativ avdeling og avdelinger innen revmatologi og geriatri, samt behandlingsbaseng og lokaler til poliklinisk aktivitet. I 1987 ble den farmasøytske aktiviteten utskilt i et eget apotek, med utvidede oppgaver. Spesialfunksjonen overfor revmatiske pasienter ga en jevn oppdrift for forskningen ved sykehuet.

Endringstakten økte ytterligere på 90-tallet. Høgskolesenteret fikk nye avdelinger innen forskning, kursvirksomhet og videreutdanning, studietilbudet ble utvidet med deltidsutdanninger, IT-baserte fjernstudier og hovedfag. Sykehuet ble tildelt akuttfunksjoner (øyeblikkelig-hjelpeberedskap), også nattetid. Og i 1998 tilbakeførte Oslo kommune driften av viktige institusjoner innen psykiatrien i Oslo vest til Diakonhjemmet. Da var det gått drøye 70 år siden de flagget ut: Kretsen var sluttet.

with each other through this network. The *Broder forbundet* later evolved into a more conventional labour union for deaconal workers. Quite a few of the brothers served abroad, in the Seamen's Mission, as missionaries in Asia and Africa, or as medics in UN peacekeeping missions in regions such as Gaza or Congo.

Surgery and medicine: The hospital wards were the main training grounds for the candidates. But gradually the hospital emerged as an important part of the public health services of Oslo. The city eventually decided to cover most of the expenses of the hospital. In the period from 1930 to 1960 the size and functions of the 100-bed hospital were basically unchanged. By 1963, however, every inch of available space in the old buildings was in use. In the following decades a number of new buildings were added in order to provide treatment facilities and staff housing. At the College, a new wing was added to accommodate a larger student body, e.g. at the School of Social Work (established 1968). Starting in 1982 Diakonhjemmet Hospital was assigned responsibility for hospital services in one of the four "health service sectors" in Oslo.

Seeds of conflict: The generation of the student revolts in 1968 spawned new ideas of what *diakonia* was all about. These young people were critical of the ideal of the deacon as a humble, self-effacing figure, doing his quiet works of charity to relieve individual suffering. The School of Social Work devised an approach inspired by the social sciences. Emphasis was shifted towards analysing and redressing the structural causes of poverty and marginalization. The deacon was to act more as an agent of social justice. Faculty and management with a more conservative point of view were dismayed. They felt that the spiritual identity of Diakonhjemmet was at risk, as was its position in the Church of Norway. An ideological struggle ensued, attracting wide media coverage and mobilizing supporting factions on both sides. The conflict centred specifically on issues such as abortion and recruitment policy. A court case over the legality of College recruitment policy was taken all the way to the Supreme Court. In its final 1984 ruling, the Supreme Court confirmed the institution's right to question prospective employees about their religious beliefs.

A more conciliatory atmosphere prevailed in the College during the 1980s. New areas were added to the activities at Diakonhjemmet. Among these was the Centre for Partnership in Development, specializing in aid partnerships with people and institutions in the Third World.

Growth: During the 1980s the hospital was enlarged, and new wings were built to house a rheumatology ward and a unit for post-surgical and intensive care. The pace of change became more rapid in the 1990s. That decade saw a series of new developments and a sharp escalation of both treatment capacity and the number of staff, patients and students. The College established new part-time courses of study, including Internet-based options in nursing studies. In cooperation with the University of Oslo, the College established a Master's Degree in diaconal studies. The hospital gained around-the-clock emergency facilities. In 1998 the municipality of Oslo asked Diakonhjemmet to take over several well-established secular psychiatric institutions as part of its total treatment capacity.

By its 110th anniversary, Diakonhjemmet had become one of the largest private educational and health-related institutions in Norway. The annual figures would have astonished the founding fathers: 9000 discharged patients, 40 000 consultations with day care patients, a combined hospital and college staff of nearly 1500 persons, and a college enrolling the equivalent of more than 1000 full-time students.

Or, considering their high expectations, perhaps they would not have been surprised at all.

ig våpen for det kapitalistiske sammfunn i kampen mot og enhver systemkritisk opposisjon som ikke er/blir snett. Et så knøble potensialt for denne systemkritisk utdanningsinstitusjonen og profesjonene (skolenivå, universitetslære) pleiser det kapitalistiske staten et i den eksisterende utdanningsinstitusjonen i bl.a. nektaratur.

SK FRONTP/DIASOS vil i likhet med SOS.FRONT på landsbasis og politisere den lokale utdanningsinstitusjonen.

U. vil på denne baggrund uddefinere sig fra marxismen at n.h.b. det overrakte ved å klassifisere DIAKS i 1. og 0.A.s. på samme linje som den perverkende dogmatik - men et "renes" fortoldt "den store fælle s" til en skinnemager støttet industrikapitalen".
L. Det er 40 - 50 år siden denne "socialrealismen" - den socialistiske kulturrevolution (og den var holdtiv)

